

بنیادهای شهر سازی مدرن

اثر
لئوناردو بنه ولو

ترجمه
دکتر مهدی کوثر
دانشیار دانشگاه تهران

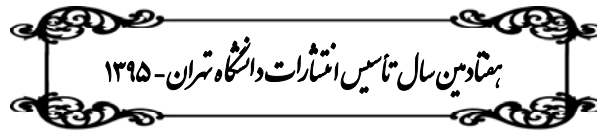

شماره مسلسل ۸۹۷۷

شماره انتشار ۱۵۵۱

انتشارات دانشگاه تهران

سرشناسه	: بنهولو، لئوناردو، ۱۹۲۳- م. Benevolo, Leonardo
عنوان و نام پدیدآور	: بنیادهای شهرسازی مدرن/ تألیف لئوناردو بنهولو؛ ترجمه مهدی کوثر.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۱۹۸ ص.: مصور.
فروست	: انتشارات دانشگاه تهران؛ شماره انتشار ۱۵۵۱.
شابک	: 978-964-03-7034-6
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا
یادداشت	: چاپ دوم
یادداشت	: عنوان اصلی: Le Origini Dell'urbanistica Moderna, C1963.
موضوع	: شهرسازی-- تاریخ
شناسه افزوده	: کوثر، مهدی، مترجم
شناسه افزوده	: دانشگاه تهران. مؤسسه انتشارات
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۵ ۹ب۹/۹۰۳۱ NA
رده‌بندی دیویی	: ۷۱۱/۴۰۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۵۱۳۶۴۲

این کتاب مشمول قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان است. تکثیر کتاب به هر روش اعم از فتوکپی، ریسوگرافی، تهیه فایل‌های pdf، لوح فشرده، بازنویسی در وبلاگ‌ها، سایت‌ها، مجله‌ها و کتاب، بدون اجازه کتبی ناشر مجاز نیست و موجب پیگرد قانونی می‌شود و تمامی حقوق برای ناشر محفوظ است.

ISBN:978-964-03-7034-6

9 789640 370346

عنوان: بنیادهای شهرسازی مدرن
 تألیف: لئوناردو بنهولو
 ترجمه: دکتر مهدی کوثر
 نوبت چاپ: دوم
 تاریخ انتشار: ۱۳۹۵
 شمارگان: ۵۰۰ نسخه
 ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران
 چاپ و صحافی: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مترجم است»

بها: ۱۳۰۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرش مقدم - مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

پست الکترونیک: press@ut.ac.ir - تارنما: <http://press.ut.ac.ir>

پخش و فروش: تلفکس ۸۸۳۳۸۷۱۲

این کتاب ترجمه‌ای است از

Leonardo Benevolo

Le Origini Dell'Urbanistica Moderna

Editori Laterza 1968

چاپ اول به زبان ایتالیایی . ۱۹۶۳

چاپ دوم به زبان ایتالیایی . ۱۹۶۴

چاپ سوم به زبان ایتالیایی ۱۹۶۸

چاپ اول به زبان انگلیسی ۱۹۶۸

مقدمه مترجم

شهرسازی مدرن ، نه ادامه شهرسازی اشرافی دوران " رنسانس " باننایج هندسی و ترکیبی آن و نه شهرسازی " باروک " باننایج گوناگون و اغلب مملو از ایده وفانتزی ولی دره حال تشریفاتی ، و نه ادامه شهرسازی " بورژوای " قرن نوزدهم است که باننایجی در اغلب موارد هوشمندانه بازهم خصوصیات اشرافی و گرایش به بزرگ طلبی تشریفاتی خود را حفظ نموده و در نتیجه به سهولت دستخوش گریز از واقعیتها میگردد .

در حقیقت شهرسازی مدرن در حومه شهرهای صنعتی اروپا که در روند سریع صنعتی شدن و احتیاجات وابسته بآن ، مراکز تجمع و زندگی طبقه کارگر را تشکیل میدادند بوجود آمده و شرائط سهمگین و دشوار زندگی این طبقه اجتماعی و نیروی مبارز منتج از آن است که زمینه را برای مقابله با مسائل و اقدام در جهت حل آنها آماده مینماید .

در عین حال شهرسازی مدرن پرورش یافته فکرو اندیشه اولین متخصصینی نیز هست که به نحوی با مسائل فوق مواجه بوده و خطراتی را که شرائط بهداشتی نامساعد ، عدم وجود سرویسهای اولیه شهری ، و تراکم شدید متوجه تمام فضای شهر مینمود در معرض توجه مسئولین امور شهری و کشوری قرار میدادند . خطرات ناشی از این شرائط غیر انسانی زندگی نه تنها میتوانست بدون توجه به مرزهای طبقاتی شهر گسترش یابد بلکه عامل تقلیل بازده فعالیتهای کارگری نیز بود و زیان اصلی را

متوجه صنایع مینمود که درحقیقت بعلت احتیاجات آنها و در خدمت آنها این انبوه انسانی در حاشیه شهرها گرد آمده بود. در برابر این واقعیتها روشن است که مکاتب شهرسازی زمان و روشهای آن از قبیل اقدامات هاوسمان برای پاریس، بازکردن بلوارها و میدانهای وسیع که انعکاس دهنده قدرت و جلال نیروهای جدید اقتصادی و سیاسی در حال صعود در فرانسه بود نمیتوانست بهیچوجه بصورت "مدل" برای حل بحرانی که در حومه شهرها توسعه می یافت مورد استفاده قرار گیرد.

باین ترتیب شهرسازی مدرن برخلاف شهرسازی دوران رنسانس یا باروک و یا قرن نوزدهم که بیشتر انعکاس دهنده "پرستیژ" و "عظمت" بودند از برخورد بین احتیاج و اعتراض طبقات محروم اجتماع ریشه گرفته و کمک اندیشمندان و متخصصینی که نسبت باینگونه مسائل حساس بودند، در طی دو قرن اخیر مسیر خود را خواهد گشود.

لئونارد وینه ولو در "بنیادهای شهرسازی مدرن"، مسیر تاریخی مورد اشاره را از دیدگاههای مختلف مورد بررسی و تحلیل قرار میدهد و باینشی جامع روشن میدارد که هرگونه اقدام شهرسازانه که طبیعتا "فضای زندگی انسانها را شامل میگردد، دقیقا" در رابطه بانحوه مواجه شدن بامسائل اقتصادی واجتماعی نیز بوده و این "نحوه مواجه شدن"، خود درحقیقت منتج از طرز فکرهای متفاوت سیاسی است.

بحث اساسی کتاب در رابطه باتاریخ انتشار آن (۱۹۶۳)، متأثر از رویدادهای تکوین یافته و یاد در حال تکوین در سالهای شصت در اروپا بوده و منتج از زمینه فکری ای است که تجدید نظر و تحلیل مجدد مسائل شهرسازی و معماری را همانند بسیاری مسائل دیگر، از دیدگاههای متفاوت و بامعیارهای تازه ای نسبت به گذشته مطرح میداشت و نوعی عکس العمل فرهنگی نسبت به پنداشتن شهرسازی بصورت نوعی "فن و تخصص" و یا "هنر" مطلق و در خدمت بود.

همانطور که خوانندگان ملاحظه خواهند نمود، کتاب تنها با اشاراتی به رویدادهای اوائل این قرن پایان می پذیرد و این خود پیچیدگی و دشواری عمیق قضیه را (در غرب) بخصوص از جنگ جهانی دوم به بعد روشن میدارد. پیچیدگی ها و دشواریهای قضایائی که ولو با حفظ ماهیت اصلی خویش، دیگر به سهولت قابل شناسائی و تجزیه نبوده و شاید تحلیل منطقی آنها تنها در آینده دوری میسر خواهد بود.

مهدی کوثر

فهرست

صفحه	۱	مقدمه
"	۶	تشکیل شهر صنعتی
"	۲۹	عصر امیدهای بزرگ (۱۸۴۸ - ۱۸۱۵)
"	۵۱	۱ - خیال گرائیهای قرن نوزدهم
"	۱۰۷	۲ - سرآغازهای شهرسازی مدرن در انگلستان و فرانسه
"	۱۳۰	چهل و هشت و نتایج آن

مقدمه

شهرسازی مدرن مقارن با فراروندهای اقتصادی و تکنیکی ای که عامل تشکیل و سپس تغییر شکل شهرهای صنعتی می باشند بوجود نیامده و در مراحل بعدی ، یعنی هنگامیکه نتایج کمی تغییرات و دگرگونیها کاملا مشهود گردیده و در اصطکاک^۲ بین یکدیگر اقدامات ترمیمی را غیرقابل اجتناب می داشتند تکوین یافته است .

امروزه نیز تکنیک شهرسازی در مقابل رویدادهائی که لازم است تحت کنترل خود قرار دهد در تاخیر بوده و ماهیت ابتدائی خود را بعنوان وسیلهای ترمیمی که پیوسته با تاخیر بکار میرود حفظ نموده است . باینترتیب ، جهت کشف علل این تاخیر از مبداء آن ، لازم است اولین تجربیات کاربردی^۳ شهرسازی را در محیط صنعتی مورد مطالعه قرار داد .

این نوشته مایل است در درجه اول منشاء دوگانه ، یکی مبتنی بر اصول معنوی و دیگری مبتنی بر اصول تکنیکی این تجربیات را روشن داشته و سپس ، بموازات یکدیگر دو زمینه ای را که محرک اصلاح طلبان بوده است بازسازی نماید . این دو زمینه ، یکی دگرگونیهای اقتصادی واجتماعی است که در دهه های اول قرن

---

۱ - کلمه فرا روند در برابر *PROCESSO* بکاررفته است . ممکن بود روند بکاررود ولی بنظر میرسد که در القاء مطلب کلمه فراروند رستراست .

2- *CONFLITTO*

3- *APPLICATE*

نوزدهم مولد یک سلسله بی مساواتی^۴ گردیده و دیگری، تغییراتی است که در تئوری سیاسی و همچنین افکار و عقاید عمومی بوقوع پیوست و در رابطه با آن، بی مساواتی مورد اشاره دیگر بصورت تقدیری غیرقابل اجتناب پذیرفته نشده و اینبار "موانعی" بودند که میبایست و لازم بود که از میان برداشته شوند.

کوششهای اولیه در راه اصلاح نابسامانیهای شهر صنعتی در دو حالت غائی متمرکز گردیده بود. برخی معتقد بودند که باید از سر نو آغاز کرد و در برابر واقعیت شهری موجود، شکل‌های نوینی از همزیستی را که چکیده تئوری خالص بود ارائه میداشتند. و برخی دیگر سعی بر این داشتند مسائل شهری را مجزا از یکدیگر حل نمایند و بی توجه به وابستگی آنها و ضرورت بینشی جامع نسبت به اقدامهای شهری^۵، برای هر یک از مسائل جداگانه جوابی میافتند.

اشخاصی مانند اوون^۶ - سن سیمون^۷ - فوریه^۸ - کابه^۹ - گودن^{۱۰} به گروه اول تعلق دارند که اصطلاح "خیال‌گرایان"^{۱۱} در مورد آنها بکار رفته و در مقایسه با موروا^{۱۲} - کامپانلا^{۱۳} - یاباکسون^{۱۴} فقط به توصیف شهر ایده‌آل خود قناعت نورزیده و در جهت گرایش عقاید خود به واقعیت نیز اقدام نموده‌اند. به گروه دوم متخصصین و مسئولینی تعلق دارند که برای اولین بار مقررات بهداشتی و تاسیسات جدیدی را برای شهر مطرح داشته و چون جهت دسترسی به آنها نیازمند به مستمسک‌های حقوقی و فنی ضروری در این زمینه بودند، در حقیقت بانیان اولین مقررات نوین شهرسازی هستند.

قسمت عمده این قبیل ابتکارها^{۱۵}، ولو آنچه که بظاهر بیشتر تکنیکی مینماید، دارای زمینه ایدئولوژیکی قابل تشخیصی است که قسمت عمده آن با سر آغازهای سوسیالیسم مدرن انطباق دارد. به ترتیبی که جهت دسترسی به اطلاعات بیشتری در اینمورد، باید در عوض بررسی کتابهای فنی و تخصصی به تاریخ اقتصاد و سوسیالیسم رجوع نمود.

4- SQUILLIBRI

5- ORGANISMI

6- OWEN

7- SAINT-SIMON

8- FOURIER

9- CABET

10- GODIN

11- UTOPISTI

12- MORO

13- CAMPANELLA

14- BACONE

15- INIZIATIVE

در عین حال، انطباقی که بآن اشاره گردید فقط تا سال چهل و هشت،^{۱۶} یعنی تا هنگامیکه جنبش کارگری هنوز در جهت مبارزه با احزاب بورژوازی تشکل نیافته بود صادق است. در حقیقت، در تجربیات شهرسازی این دوران است که جریانانهای مختلف ایدئولوژیکی، از کمونیسم مساوات‌گرای^{۱۷} کابه تا نئوکاتولیسیسم فرانسوی انعکاس دارد.

تنها در مراحل بعدی است که مارکس^{۱۸} و انگلس^{۱۹} بر تغییر جهت قاطع جنبش کارگری تاثیر مینهند و باینترتیب سوسیالیسم مارکسیستی، تناقض موجود در جنبشهای پیشین را در قالب تفسیر انقلاب سال چهل و هشت و دلائل شکست سیاسی آن توجیه میکند. ولی در عین حال، با این تغییر جهت غفلت‌آبستگی بین مسائل شهرسازی و سیاسی که بصورتی بسیار سهل و ابتدائی تا آن زمان دوام یافته بود از هم میپاشد. از این تاریخ به بعد، تئوری سیاسی پیوسته به تقلیل ارزش پژوهشهای جنبی^{۲۰} پرداخته و سعی مینماید تا پیشنهادات مربوط به اصلاحات "جنبی" را تنها در قالب اصلاح عمومی اجتماع مطرح بدارد. از طرف دیگر فرهنگ شهرسازی نیز چون باینترتیب از مباحث سیاسی برکنار گردید، هرچه بیشتر جنبه تکنیک خالصی را در خدمت قدرت تثبیت یافته بخود گرفت. اما نه باین دلیل از نقطه نظر سیاسی نقش بیطرفانه‌ای را دارا بود، بلکه بسهولت در دامن ایدئولوژی ارتجاعی جدیدی که در این سالها بصورت بوتاپارتیسم^{۲۱} در فرانسه، گروههای توریز در انگلستان، و امپریالیسم بیسمارکی^{۲۲} در آلمان در حال شکل‌یابی بود، سقوط نمود.

۱۶- مراد از اشاره به سال چهل و هشت انقلابی است که در ۱۸۴۸ در فرانسه بوقوع پیوست و منجر به برکناری لوئی فیلیپ از سلطنت و تشکیل جمهوری دوم شد. جمهوری دوم نیز در سال ۱۸۵۲ توسط ناپلئون سوم برهم خورد و مجدداً نظام حکومتی فرانسه تبدیل به امپراطوری گردید که تا ۱۸۷۰ دوام یافت. م.

17- OGUALITARIO

18- MARX

19- ENGELS

۲۰- مراد از پژوهشهای جنبی و اصلاحات جنبی مسائل وابسته به شهرسازی است. م.

21- BONAPARTISMO

22- TORIES

23- BISMARCHIANO

از سال چهل و هشت به بعد، جایگزینی و نحوه تجربیات عمده شهرسازی، بصورتی غیر متعهد، تابع و منتج از وضع فوق است که در ماوراء آن، پاترنالیسم سیاسی جناح راست خود را مخفی می‌داشت. مطالب فوق، "تذ" اساسی این کتاب را تشکیل می‌دهند که در قالب آن، رهنمونی نیز جهت مباحث امروزی وجود دارد. گرایشهای تحول طلبانه موجود در فرهنگ شهرسازی نوین تنها زمانی میتواند تحقق یابد که بتواند ارتباطات خود را با نیروهای سیاسی نیز که بطور مشابه در جهت تحول اجتماع میکوشند باز یابد. مباحث فرهنگی سی سال اخیر تشخیص این را که هر گونه انتخاب در راه حل‌های شهر سازانه دارای محتوای سیاسی نیز هست به ما می‌آموزد. ولی این تشخیص تا هنگامیکه تصور از شهرسازی بصورت زمینهای مجزا از سایر مسائل باقی میماند تا متعاقبا با مسائل سیاسی وارد مصالحه گردد تنها بصورت فرضی خود باقی خواهد ماند و این خود میراثی است که از اقدام به جدائی بین دو قضیه، یعنی از ۱۸۴۸ به بعد باقیمانده است.

اوون - و - چادویک^{۲۴}، ولو اینکه به طرز فکری ابتدائی از طرح ریزی شهری تعلق دارند، این حقیقت ساده را به ما ثابت میکنند که شهرسازی بخشی از سیاست است و ضرورتا باید هر گونه برنامه اجرائی را مشخص و قابل لمس بدارد و بهمین دلیل نمیتواند در قالب فورمولهای کلی و عمومی برنامه‌ریزی رها گردد. برای بهبود نحوه توزیع فعالیت‌های انسانی در منطقه باید از طریق اقدام سیاسی روابط اجتماعی و اقتصادی را که فعالیت‌های مورد اشاره خود منتج از آنها هستند بهبود بخشید، ولی بهبود روابط اجتماعی و اقتصادی کافی نیستند تا روابط فضائی بخودی خود تصحیح گردند چون تغییر در این روابط یکی از راه‌های غیرقابل تجزیه از بقیه، برای دسترسی به ثبات و تعادل عمومی است که خود هدف اقدام سیاسی را تشکیل میدهد.

برنامه زمانی و چگونگی‌های این اقدام بینهایت غامضتر از آنند که اوون می‌پنداشت، ولی هدف تعیین شده در تخیل او هنوز برای طرح‌های شهرسازی امروزی نیز قابل قبول است.

"یافتن مکان و موقعیتی مفید برای عموم، در نظامی که ادامه پیشرفت تکنیکی را تا بینهایت میسر بدارد".

کوشش در بازسازی خلاصه‌ای از این رویدادها قبلادر کتاب "تاریخ معماری مدرن" که توسط موسسه "لاترزا"^{۲۵} در سالهای پیش منتشر شد انجام یافته بود. خود را ناچار حس کردم که مجدداً به بحث قبلی بپردازم و این بخاطر یک نوع احتیاج "دیالکتیک" نبود که طبیعتاً مینوانست خام بنظر رسد بلکه متاثر از تجربیات اخیری بود که فوریت تعریفی نواز رابطه بین شهرسازی و سیاست، و در نتیجه بین طرح ریزی فضائی و طرح ریزی اجتماعی - اقتصادی را ضروری میداشت. تصور میکنم که اکنون ضعف اصلی مباحث قبلی، یعنی انجام نیافتن مقابله لازم بین رویدادهای شهرسازی و معماری با تغییر تبدیلات عمیق سیاسی بین سالهای ۱۸۳۰ تا ۱۸۵۰ و بخصوص بحران سال چهل و هشت را تشخیص داده‌ام. با روشن شدن قضیه از طریق این کتاب چگونگی رویدادهای اواخر قرن^{۲۶} نیز تصحیح گردیده^{۲۷} و برداشت بهتری از نهضت های پیشرو^{۲۸}، از مورس^{۲۹} به بعد را ممکن میدارد.

باینترتیب، هنگامی که موقتی بودن یک بحث تاریخی را در رابطه با تاثیری که اقدامات و تجربیات عصر حاضر بر آن می‌نهند می‌پذیریم، تاریخ معماری مدرن^{۳۰} نیز میتواند بدون کوچکترین تاسفی از طرف نویسنده مجدداً بازبینی گردد. و این خود روشن میدارد که شرائط کار ما لحظه به لحظه تغییر یافته و تجدید - نظری مداوم در نتیجه گیریهای مربوط به گذشته نزدیک را ایجاب مینماید.

25- LATERZA

۲۶- قرن مورد نظر قرن نوزدهم است.

۲۷- منظور تصحیح توجیهی است که در کتاب قبلی انجام یافته

28- AVANGUARDIA

29- WILLIAM MORRIS

۳۰- کتاب تاریخ معماری مدرن قبل از این کتاب انتشار یافت و جلد اول آن نیز توسط آقای دکتر سیروس باوربفارسی ترجمه گردیده و توسط سازمان انتشارات دانشگاه انتشار یافته است. م